

دسترسی آزاد

مقاله پژوهشی

نگرش پرستاران مراقبت ویژه نسبت به مرگ

فرزانه صفری ملک کلایی^۱، لیلا جویباری^{۲*}، باقر پهلوانزاده^۳، اکرم ثناگو^۴، رضا جهانشاهی^۵

۱. دانشجوی کارشناسی ارشد پرستاری، دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی گلستان، گرگان، ایران.

۲. دکترای پرستاری، دانشیار، مرکز تحقیقات پرستاری، دانشگاه علوم پزشکی گلستان، گرگان، ایران.

۳. دانشجوی دکتری آمار زیستی، گروه آمار حیاتی، دانشکده پیراپزشکی، دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی، تهران، ایران.

۴. دکترای پرستاری، دانشیار، دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی گلستان، گرگان، ایران.

۵. دانشجو کارشناسی پرستاری، کمیته تحقیقات دانشجویی، دانشگاه علوم پزشکی گلستان، گرگان، ایران.

چکیده

زمینه و هدف: نگرش نسبت به مرگ یکی از مهم‌ترین عواملی است که روی اخلاق مراقبت حرفه‌مندان سلامت اثر می‌گذارد. هدف این مطالعه تعیین نگرش پرستاران شاغل در بخش‌های مراقبت ویژه نسبت به مرگ بوده است.

مواد و روش‌ها: در این پژوهش توصیفی - مقطعی، تمامی پرستاران شاغل در بخش‌های مراقبت‌های ویژه (ICU)، مراکز آموزشی درمانی، دانشگاه علوم پزشکی گلستان در سال ۱۳۹۷، به صورت تمام شماری (۱۵۶ نفر) مورد مطالعه قرار گرفتند. برای جمع‌آوری داده‌ها از پرسشنامه نگرش به مرگ Wong و همکاران استفاده شد. برای تحلیل داده‌ها از آزمون‌های من‌ویتنی، کروسکال‌والیس و رگرسیون خطی استفاده شد.

یافته‌ها: میانگین و انحراف معیار نگرش کل به مرگ $(150/89 \pm 23/59)$ بوده و بیشترین میانگین نگرش به مرگ به ترتیب مربوط به حیطه‌های پذیرش فعالانه $(49/48 \pm 9/26)$ ، ترس از مرگ $(33/64 \pm 7/47)$ و پذیرش خنثی $(27/41 \pm 3/54)$ بود. ارتباط معنی‌داری بین نگرش به مرگ با ویژگی‌های جمعیت‌شناختی شرکت‌کنندگان مشاهده نشد ($P > 0/05$).

ملاحظات اخلاقی: پس از بیان اهداف مطالعه، رضایت آگاهانه شفاهی شرکت‌کنندگان کسب و درباره محرمانگی اطلاعات به آنان اطمینان داده شد.

نتیجه‌گیری: یافته‌ها حاکی از آن است که پرستاران بخش‌های مراقبت ویژه نگرش فعالانه و مثبتی نسبت به مرگ داشتند. آموزش بالینی در زمینه مرگ و مراقبت از بیماران در حال مرگ به پرستاران به منظور بهبود نگرش آنان و ارائه مراقبت اخلاقی توصیه می‌گردد. همچنین پیشنهاد می‌شود ارتباط بین نگرش به مرگ و نحوه ارائه مراقبت پرستاری مورد بررسی قرار گیرد.

اطلاعات مقاله

تاریخ دریافت: ۹۷/۱۲/۲۲

تاریخ پذیرش: ۹۸/۰۸/۲۰

تاریخ انتشار: ۹۸/۱۱/۲۰

واژگان کلیدی:

اخلاق مراقبت

پرستاری

مرگ

بخش مراقبت ویژه

پرستاران

* نویسنده مسئول: لیلا جویباری

آدرس پستی: ایران، گرگان، دانشگاه علوم

پزشکی گلستان، مرکز تحقیقات پرستاری.

تلفن: +98 911 354 8454

نمابر: -

E-mail: jouybari@goums.ac.ir

۱. مقدمه

نجات و حفظ زندگی هدف اساسی علم پزشکی است. با وجود این، مرگ نیز به عنوان یک واقعه غیر قابل اجتناب برای انسان به شمار می‌رود (۱). هر انسانی سرانجام با واقعه مرگ رو به رو می‌شود، اما پرستاران هر روز شاهد مرگ بیمارانی هستند که روزهای آخر عمرشان را سپری می‌کنند. مرگ یک جریان مهم و قابل توجه در گروه پرستاری است. نگرش نسبت به مرگ یکی از مهم‌ترین عواملی است که روی رفتار مراقبت و مراقبت اخلاقی توسط حرفه‌مندان سلامت اثر می‌گذارد (۲). پرستاران یکی از مهم‌ترین اعضای گروه مراقبت هستند و نقش محوری در گروه بهداشتی درمانی دارند و در بسیاری از موارد تنها فرد مراقب بیمار در هنگام مرگ هستند. دیدگاه شخصی پرستاران همانند تجارب آنان بر نگرش آن‌ها نسبت به مرگ بیمارانشان تأثیر می‌گذارد. کمبود اطلاعات و تجربه همانند محدودیت‌های فرهنگی و حرفه‌ای بر نگرش منفی مراقبت از بیماران تأثیر می‌گذارد (۶). امروزه اکثر بیماران روزهای آخر عمرشان را در بیمارستان سپری می‌کنند و این بدین معنی است که پرستاران اوقات بیشتری را در تماس با مرگ و بیماران در حال مردن می‌گذرانند و پرستاران این بخش از کار را از جنبه‌های سخت حرفه خود می‌دانند (۷). در بین تمامی حرفه‌مندان سلامت، پرستاران به دلیل ماهیت شغلی خود، بیشترین تماس را با بیماران بدحال و مشرف به مرگ و دوستان و خویشتانان وی در تماس دارند (۱).

نگرش به معنای ارزیابی افراد درباره اشیا، ایده‌ها و رویدادها یا سایر مردم است و می‌تواند مثبت یا منفی باشد (۳). نگرش به مرگ به مجموعه پاسخ‌های شناختی، عاطفی و رفتاری فرد نسبت به حقیقت مرگ اطلاق می‌شود. این نگرش‌ها می‌توانند مثبت یا منفی باشند؛ نگرش‌های منفی درباره مرگ ترس از مرگ یا اجتناب از مرگ را دربر می‌گیرند و نگرش‌های مثبت نسبت به مرگ، باورهای مربوط به توانایی کنار آمدن با مرگ و پذیرش آن را شامل می‌شوند (۵).

مطالعات انجام شده در سایر کشورها نظیر چین و سوئد، بیانگر تأثیر بالای نگرش کارکنان درمانی مراقبتی در خصوص مرگ بر کیفیت مراقبت از بیماران است (۸-۱۰)، ضمن این‌که استرس و اضطراب و درماندگی شدیدی را نیز احساس می‌کنند (۱۱-۱۲). Dimoula و همکاران (۲۰۱۹ م.) توجه ویژه به این حوزه را سبب افزایش ارتباطات حرفه‌ای بیماران و گروه درمانی، کاهش تصورات غلط و تعصب نسبت به مرگ و آسایش در مراقبت از بیماران در حال مرگ می‌دانند (۱۳). از آنجایی که پرستاران بیشترین ارتباط را با بیماران پایان عمر دارند، چگونگی نگرش آنان در زمینه مرگ می‌تواند بر نحوه مراقبت از بیماران در مراحل پایان زندگی تأثیرگذار باشد. از این رو مطالعه حاضر با هدف تعیین نگرش پرستاران شاغل در بخش‌های مراقبت ویژه نسبت به مرگ صورت گرفت.

۲. ملاحظات اخلاقی

این پژوهش در کمیته منطقه‌ای اخلاق در پژوهش‌های پزشکی دانشگاه علوم پزشکی گلستان (با کد IR.GOUMS.REC.1397.83) مصوب و مجوزهای لازم از معاونت پژوهشی و محیط پژوهش اخذ گردید. پس از بیان اهداف مطالعه، رضایت آگاهانه شفاهی شرکت‌کنندگان کسب و درباره محرمانه نگه داشتن اطلاعات فردی واحدهای پژوهش و حق خروج از مطالعه بدون هیچ‌گونه پرسش به آنان اطمینان داده شد.

۳. مواد و روش‌ها

این مطالعه توصیفی - مقطعی روی ۱۵۶ نفر از پرستاران بخش‌های مراقبت ویژه (ICU)، مراکز آموزشی درمانی تحت پوشش دانشگاه علوم پزشکی گلستان در سال ۱۳۹۷ انجام شد. پرستاران شاغل به روش تمام‌شماری وارد مطالعه شدند. از بین کارشناسان پرستاری کسانی که سابقه کار کم‌تر از شش ماه در بخش مراقبت ویژه داشتند، از مطالعه خارج شدند. محیط پژوهش شامل بخش‌های مراقبت ویژه مراکز

بعدی جمع‌آوری گردید. ۱۵۶ نفر از پرستاران پرسشنامه‌ها را در مدت زمان ۴ ماه تکمیل نمودند. در ابتدا نرمال بودن توزیع داده‌ها با انجام آزمون کولموگروف - اسمیرنوف بررسی شد. با توجه به نرمال نبودن توزیع نمره نگرش به مرگ در زیرگروه‌های مختلف پرستاران، مقایسه میانگین نمره نگرش به مرگ در این زیرگروه‌ها با انجام آزمون‌های من - ویتنی و کروسکال - والیس بررسی شد. در ادامه برای بررسی ارتباط بین نگرش و متغیرهای مختلف در حضور سایر متغیرها از تحلیل رگرسیون خطی استفاده شد. سطح معنی‌داری $p\text{-value} < 0/05$ در نظر گرفته شد. با توجه به این‌که هر یک از حیطه‌ها با تعداد سؤالات متفاوتی تعیین می‌شوند، برای مقایسه‌پذیر بودن میانگین‌ها، نمره کسب‌شده هر فرد برای هر حیطه بر تعداد سؤالات آن حیطه تقسیم شده و میانگین و انحراف معیار نمرات جدید محاسبه شد.

۴. یافته‌ها

۷۷/۶ درصد از شرکت‌کنندگان زن و ۹۲/۳ درصد دارای مدرک کارشناسی بودند. میانگین سنی $32/33 \pm 7/08$ ، سابقه کار پرستاری $7/71 \pm 6/17$ و سابقه کار در بخش مراقبت ویژه $4/50 \pm 4/06$ سال بود. توصیف مشخصات فردی و شغلی پرستاران و میانگین و انحراف معیار نگرش به مرگ بر اساس مشخصات فردی و شغلی پرستاران در جدول ۱ آورده شد. میانگین نگرش کل به مرگ $(150/89 \pm 23/59)$ بوده و بیشترین میانگین نگرش به مرگ به ترتیب مربوط به حیطه‌های پذیرش فعالانه $(49/48 \pm 9/26)$ ، ترس از مرگ $(33/64 \pm 7/47)$ و پذیرش خنثی $(27/41 \pm 3/54)$ بود. میانگین و انحراف معیار نگرش پرستاران نسبت به مرگ به تفکیک هر حیطه در جدول ۲ درج شده است.

در تحلیل رگرسیونی ارتباط معناداری بین نگرش به مرگ با ویژگی‌های جمعیت‌شناختی پرستاران مانند قومیت، جنسیت، سن، تأهل و مدرک تحصیلی مشاهده نشد ($P > 0/05$). همچنین ارتباط معناداری بین نگرش به مرگ با متغیرهای

آموزشی درمانی شهید صیاد شیرازی، مرکز آموزشی درمانی پنج آذر و بیمارستان امیرالمؤمنین (ع) کردکوی بود. ابزار مورد استفاده شامل فرم اطلاعات جمعیت‌شناختی (سن، جنسیت، قومیت، تأهل) و وضعیت شغلی پرستاران (مدرک تحصیلی، سمت، نوبت، نوع بخش، نوع استخدام، نام بیمارستان) و پرسشنامه نگرش به مرگ بود. پرسشنامه Death Attitude Profile-Revised (DAP-R)، فرم تجدیدنظرشده نگرش نسبت به مرگ توسط Wong و همکاران در سال ۱۹۹۴ ساخته شده است (۱۴). این پرسشنامه یک مقیاس ۳۲ سؤالی است که پنج بعد نگرش به مرگ را ارزیابی می‌کند (۲۵). پنج مؤلفه پرسشنامه شامل ترس از مرگ و اجتناب از مرگ، پذیرش خنثی، پذیرش فعالانه و پذیرش با گریز است. نمرات سؤالات مربوط به هر خرده‌مقیاس با هم جمع شده و با تقسیم بر تعداد سؤالات، میانگین نمره فرد در آن خرده‌مقیاس به دست می‌آید. دامنه نمرات از ۳۲ تا ۲۲۴ بوده و نمرات بالاتر نشان‌دهنده پذیرش، ترس و اجتناب بیشتر فرد از مرگ است. پایایی این ۵ خرده‌مقیاس را از دامنه ۰/۹۷ برای خرده‌مقیاس پذیرش فعالانه تا ۰/۶۵ برای خرده‌مقیاس پذیرش خنثی گزارش کرده‌اند (۱۵). بشرپور و همکاران (۱۳۹۱ ش.) روایی صوری این پرسشنامه را تأیید نموده و ضریب آلفای کرونباخ خرده‌مقیاس‌های این آزمون را نیز در دامنه ۰/۶۴ برای خرده‌مقیاس اجتناب از مرگ تا ۰/۸۸ برای خرده‌مقیاس پذیرش فعالانه مرگ برآورد نمودند (۵). روایی و پایایی این ابزار در مطالعات مختلف مورد تأیید قرار گرفته است (۱-۲). در پژوهش حاضر نیز پایایی این پرسشنامه پس از مطالعه راهنمای اولیه روی ۳۰ نمونه اولیه بررسی و ضریب آلفای کرونباخ ۰/۹۰۲ به دست آمد.

پس از انجام هماهنگی با مسئولین بخش‌های مربوطه، پرسشنامه بین پرستاران که تمایل به شرکت در مطالعه داشتند، توزیع گردید. توزیع پرسشنامه‌ها توسط پژوهشگر اصلی صورت گرفت و بعد از تکمیل در همان نوبت یا نوبت

شغلی پرستاران مانند بیمارستان، نوع بخش مراقبت ویژه، سمت کاری، نوبت کاری، سابقه کار و نوع استخدام مشاهده نشد ($P > 0.05$).

۵. بحث

یافته‌ها نشان داد نگرش پرستاران شاغل در بخش‌های مراقبت ویژه به مرگ عمدتاً از نوع پذیرش مثبت و خنثی است. در مطالعه‌ای که Grubb و همکاران (۲۰۱۶ م.) در انگلستان انجام دادند، نزدیک به ۹۲٪ از واحدهای پژوهش نگرش مثبتی به مرگ داشتند (۱۶). در مطالعه حجتی و همکاران (۱۳۹۴ ش.) نگرش پرستاران بیمارستان‌های تأمین اجتماعی استان گلستان نسبت به مرگ نیز مثبت بوده است (۱)، اگرچه در مطالعه مذکور، نگرش پرستاران از تمامی بخش‌ها بررسی شد و در پژوهش حاضر فقط پرستاران بخش مراقبت ویژه بررسی شدند. مطالعه Abu Hasheesh و همکاران (۲۰۱۴ م.) نشان داد، نگرش پرستاران در کشور جردن نیز به مرگ همانند مطالعه حاضر عمدتاً از نوع پذیرش مثبت و خنثی بوده است (۱۷). نگرش پرستاران به مرگ از ۲۰ سال گذشته تاکنون به تدریج به سمت کاهش نگرش‌های منفی و افزایش نگرش مثبت نسبت به مرگ پیش بهبود یافته است. این روند در کشورهای مختلف و در سال‌های متفاوت مشهود است (۲۰-۱۸).

مطالعه Göriş و همکاران (۲۰۱۷ م.) در ترکیه برخلاف پژوهش حاضر نشان داد که پرستاران پذیرش منفی نسبت به مرگ (ترس از مرگ و اجتناب از آن) داشته‌اند. این امر که پرستاران مورد مطالعه توسط Göriş و همکاران افرادی به نسبت جوان و کم‌سابقه در این حرفه بوده‌اند نیز می‌تواند نگرش منفی آن‌ها را نسبت به مرگ توجیه کند (۲۱). نگرش پرستاران به مرگ می‌تواند اثر مهمی بر کیفیت مراقبت پرستاران از بیماران در حال مرگ، داشته باشد. بسیاری از پرستاران از آمادگی کافی برای مراقبت از بیماران در شرف مرگ برخوردار نیستند و در انطباق با مرگ موفق نیستند و هنگامی که به مرگ فکر

می‌کنند دچار اضطراب، ترس، درماندگی، ناراحتی، تنش، تهدید و اندوه می‌شوند. مطالعه‌ای که روی ۷۷۰ پرستار چینی انجام شد، نیز نشان داد که بین نگرش شخصی پرستاران به مرگ با نگرش آن‌ها به مراقبت از بیمار در حال مرگ ارتباط وجود دارد. مطالعه Wang و همکاران (۲۰۱۸ م.) حاکی از آن بود که ترس از مرگ یا نگاه منفی به مرگ می‌تواند اثر منفی بر نگرش به مراقبت از بیماران در مرحله پایانی عمر بر جای گذارد (۲۲). بسیاری از پرستاران فارغ از جنسیت خود با بیماران در حال مرگ و خانواده‌های آن‌ها در محیط‌های بالینی مواجه می‌شوند. در مطالعه Gama و همکاران (۲۰۱۲ م.) پرستاران زن پذیرش مذهبی بیشتری نسبت به پرستاران مرد در خصوص مرگ داشتند (۲۳). در پژوهش حاضر ۸۰٪ از پرستاران زن بوده و بین نگرش پرستاران مرد و زنان به مرگ تفاوت معنی‌داری مشاهده نشد. در پژوهش Wang و همکاران (۲۰۱۸ م.) نیز حدود ۹۳٪ پرستاران بالینی زن بودند و احساسات و افکار منفی درباره اجتناب از مرگ و پذیرش طبیعی مرگ داشتند (۲۲).

تحلیل رگرسیونی نشان داد که نگرش به مرگ با هیچ یک از متغیرهای جمعیت‌شناختی و شغلی پرستاران شاغل ارتباط معنی‌داری نداشت. بررسی اسدپور و همکاران (۲۰۱۵ م.) در رفسنجان در خصوص نگرش پرستاران به مرگ نشان داد که ترس از مرگ به میزان قابل ملاحظه‌ای در زنان و در پرستاران با سابقه کاری کم‌تر و کسانی که سابقه کار در بخش مراقبت ویژه نداشتند و کسانی که سابقه آموزش درباره مرگ نداشتند، بالاتر از سایرین بوده است. نمره فرار از مرگ نیز در گروه‌های ۳۱ تا ۳۵ سال بالاتر از سایر گروه‌های سنی بوده است که می‌تواند ناشی از متفاوت بودن محل کار پرستاران در این مطالعه باشد (۲۴).

از محدودیت‌های این پژوهش می‌توان به رویکرد جمع‌آوری داده‌ها به صورت خودگزارشی اشاره نمود. علی‌رغم اطمینان خاطر به شرکت‌کنندگان درباره محرمانگی اطلاعات، در پژوهش‌های نگرش‌سنجی همواره احتمال نگرانی از افشای

نگرش شخصی وجود دارد و این امر خارج از کنترل پژوهشگران بوده است. پیشنهاد ما برای مطالعات آینده بررسی عوامل مؤثر بر نگرش پرستاران نسبت به مرگ است.

۶. نتیجه گیری

اگرچه پرستاران مورد مطالعه نگرش مثبتی نسبت به مرگ داشته و نسبت به آن پذیرش داشتند، آموزش در زمینه مرگ و مراقبت از بیماران در حال مرگ و گنجاندن این آموزشها به صورت دوره‌های آموزش بالینی در برنامه آموزشی پرستاران به منظور بهبود نگرش آنان به مرگ و ارائه مراقبت مطلوب توصیه می‌گردد.

۷. تقدیر و تشکر

از تمامی پرستاران شرکت‌کننده در این مطالعه تشکر و قدردانی می‌گردد. این مطالعه حاصل پایان‌نامه کارشناسی ارشد پرستاری مراقبت ویژه، دانشکده پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی گلستان است.

۸. سهم نویسندگان

همه نویسندگان سهم کافی در طراحی، جمع‌آوری داده‌ها، تحلیل و تفسیر داده‌ها، آماده‌سازی مقاله داشته‌اند و نظارت بر این موارد توسط نویسنده مسؤول بوده است.

۹. تضاد منافع

تعارض منافی توسط نویسندگان وجود ندارد.

جدول ۱: میانگین و انحراف معیار نگرش پرستاران نسبت به مرگ برحسب متغیرهای جمعیت شناختی و شغلی

Pvalue	متغیر		مشخصات فردی و شغلی	نگرش به مرگ
			تعداد (درصد)	انحراف معیار میانگین
۰/۴۶۴	جنس	مذکر	۳۵ (۲۲/۴)	۱۵۲/۸۲±۲۴/۹۳
		مؤنث	۱۲۱ (۷۷/۶)	۱۵۰/۳۳±۲۳/۲۷
۰/۰۸۲	تاهل	مجرد	۶۴ (۴۱)	۱۴۶/۰۹±۲۵/۱۵
		متاهل	۹۲ (۵۹)	۱۵۴/۲۲±۲۱/۹۷
۰/۲۷۶	قومیت	فارس	۱۳۴ (۸۵/۹)	۱۵۲/۲۱±۲۳/۱۴
		ترکمن	۱۶ (۱۰/۳)	۱۴۴/۸۷±۲۶/۲۳
		سیستانی	۶ (۳/۸)	۱۳۸/۸۰±۲۶/۱۷
۰/۳۳۶	مدرک تحصیلی	کارشناسی	۱۴۴ (۹۲/۳)	۱۵۱/۳۱±۲۳/۹۲
		کارشناسی ارشد	۱۲ (۷/۷)	۱۴۵/۷۵±۱۹/۳۳
۰/۷۴۵	سمت	سرپرستار	۸ (۵/۱)	۱۵۳/۶۲±۲۴/۶۵
		پرستار	۱۴۸ (۹۴/۹)	۱۵۰/۷۴±۲۳/۶۱
۰/۸۵۲	نوبت	صبح ثابت	۱۰ (۶/۴)	۱۵۴/۱۰±۱۹/۵۷
		عصر ثابت	۴ (۲/۶)	۱۶۰/۲۵±۲۰/۲۷
		شب ثابت	۷ (۴/۵)	۱۵۰/۵۷±۲۴/۱۴
		نوبت در گردش	۱۳۵ (۸۶/۵)	۱۵۰/۳۹±۲۴/۰۷
۰/۶۱۸	بخش مراقبت ویژه (ICU)	عمومی	۹۶ (۶۱/۵)	۱۴۸/۹۰±۲۳/۸۹
		جراحی	۲۶ (۱۶/۷)	۱۵۴/۳۰±۲۲/۵۷
		قلب	۱۲ (۷/۷)	۱۵۷/۰۰±۲۳/۳۴
		سوختگی	۲۲ (۱۴/۱)	۱۵۲/۱۸±۲۴/۵۷
۰/۲۸۳	استخدام	رسمی	۶۰ (۳۸/۵)	۱۵۲/۹۰±۲۲/۲۴
		پیمانی	۲۷ (۱۷/۳)	۱۵۸/۳۳±۲۰/۹۸
		قراردادی	۱۵ (۹/۶)	۱۴۹/۰۰±۲۶/۸۵
		شرکتی	۶ (۳/۸)	۱۵۲/۱۶±۲۱/۸۲
		طرحی	۴۸ (۳۰/۸)	۱۴۴/۶۲±۲۵/۰۵
۰/۴۰۸	مراکز آموزشی و درمانی	امیرالمؤمنین (ع)	۲۸ (۱۷/۹)	۱۵۳/۵۷±۲۴/۶۴
		پنج آذر	۷۲ (۴۶/۲)	۱۴۸/۰۰±۲۴/۴۵
		شهید صیاد شیرازی	۵۶ (۳۵/۹)	۱۵۳/۲۶±۲۱/۸۸

جدول ۲: میانگین و انحراف معیار نمره خام و مقیاس شده نگرش پرستاران نسبت به مرگ به تفکیک هر حیطة

حیطه	انحراف معیار $\pm$ میانگین (نمره خام)	انحراف معیار $\pm$ میانگین معیار (نمره مقیاس شده)
ترس از مرگ	۳۳/۶۴ $\pm$ ۷/۴۷	۴/۸۰ $\pm$ ۱/۰۶
اجتناب از مرگ	۲۱/۲۲ $\pm$ ۶/۵۷	۴/۲۴ $\pm$ ۱/۳۱
پذیرش خنثی	۲۷/۴۱ $\pm$ ۳/۵۴	۵/۴۸ $\pm$ ۰/۷
پذیرش فعالانه	۴۹/۴۸ $\pm$ ۹/۲۶	۴/۹۴ $\pm$ ۰/۹۲
پذیرش با گریز	۱۹/۱۳ $\pm$ ۶/۷۶	۳/۸۲ $\pm$ ۱/۳۵
مجموع حیطه‌ها	۱۵۰/۴۳ $\pm$ ۲۵/۶۳	۲۳/۳ $\pm$ ۳/۷۲

References

- Hojjati H, Hekmati Pour N, Nasrabadi T, Hoseini S. Attitudes of Nurses towards Death. *Journal of Health and Care* 2015; 17(2): 146-153. [Persian]
- Bagherian S, Iranmanesh S, Abbas Zadeh A. Comparison of Bam and Kerman nursing students' attitude about death and dying. *Journal of qualitative Research in Health Sciences* 2010; 9(1): 54-60. [Persian]
- Sparks notes. Social Psychology. Attitudes. Available at: <http://www.sparknotes.com/psychology/psych101/socialpsychology/section4>. Accessed April, 2018.
- Death and Dying. Psychology Today. Available at: <https://www.psychologytoday.com/us/conditions/death-and-dying>. Accessed April, 2018.
- Basharpoor S, Vojodi B, Atarod N. The Relation of Religious Orientation and Attitudes toward Death with Quality of Life and Somatization Symptoms in Women. *Quarterly Journal of Health Psychology* 2014; 3(10): 80-97.
- Zarghamboroujeni A, SeyedBagheri H, Sayadi A, Norouzibahjat M, Mazhari F, Soltani L. The relationship between demographic characteristics and the attitude of pediatric nurses participating in the training course of care for patients facing death in hospitals of Isfahan University of Medical Sciences. *Education and Ethics in Nursing* 2014; 3(3): 1-7. [Persian]
- Dadgari F, Rouhi M, Farsi Z. Death anxiety in nurses working in critical care units of AJA hospitals. *Military Caring Sciences* 2015; 2(3): 150-157. [Persian]
- Wang L, Li C, Zhang Q, Li Y. Clinical nurses' attitudes towards death and caring for dying patients in China. *Int J Palliat Nurs* 2018; 24(1): 33-39.
- Henoch I, Browall M, Melin-Johansson C, Danielson E, Udo C, Sundler AJ, et al. The Swedish version of the Frommelt Attitude Toward Care of the Dying Scale: Aspects of validity and factors influencing nurses' and nursing students' attitudes. *Cancer Nursing* 2014; 37(1): E1-E11.
- Abu-El-Noor NI, Abu-El-Noor MK. Attitude of Palestinian Nursing Students Toward Caring for Dying Patients: A Call for Change in Health Education Policy. *Journal of Holistic Nursing* 2016; 34(2): 193-199.
- Asadpour M, Sabzevari L, Ekramifar A, Bidaki R. The Attitude of Medical Students Toward Death: A Cross-Sectional Study in Rafsanjan. *Indian J Palliat Care* 2016; 22(3): 354-361.
- Bakan AB, Arli SK. Comparison of Attitudes Toward Death Between University Students Who Receive Nursing Education and Who Receive Religious Education. *J Relig Health* 2018; 57: 2389-2397.
- Dimoula M, Kotronoulas G, Katsaragakis S, Christou M, Sgourou S, Patiraki E. Undergraduate nursing students' knowledge about palliative care and attitudes towards end-of-life care: A three-cohort, cross-sectional survey. *Nurse Education Today* 2019; 74: 7-14.
- Wong PTP, Reker GT, Gesser G. Death Attitude Profile-Revised (DAP-R). Available at: <http://www.drpaulwong.com/documents/wong-scales/death-attitude-profile-revised-scale.pdf>. Accessed Jan, 2019.
- Wong PTP, Reker GT, Gesser G. Death Attitude Profile-Revised: A multidimensional measure of attitudes toward death. Edited by Neimeyer AR. *Death anxiety handbook: Research, instrumentation and application*. Washington, DC: Taylor & Francis; 1994.
- Grubb C, Arthur A. Student nurses' experience of and attitudes towards care of the dying: A cross-sectional study. *Palliative Medicine* 2016; 30(1): 83-88.
- Abu Hasheesh MO, Al-Sayed AboZeid S, Goda El-Zaid S, Alhujaili AD. Nurses' characteristics and their Attitudes toward Death and Caring for Dying Patients in a Public Hospital in Jordan. *Health Science Journal* 2013; 7(4): 384-394.
- Rooda LA, Clements R, Jordan ML. Nurses' attitudes toward death and caring for dying patients. *Oncology Nursing Forum* 1999; 26(10): 1683-1687.
- Braun M, Gordon D, Uziely B. Associations between oncology nurses' attitudes toward death and caring for dying patients. *Oncology Nursing Forum* 2010; 37(1): E43-49.
- Esnaashari F, Kargar FR. The Relation Between Death Attitude and Distress: Tolerance, Aggression, and Anger. *Omega* 2018; 77(2): 154-172.
- Göriş S, Taşcı S, Özkan B, Ceyhan Ö, Kartın PT, Çeliksoy A, et al. Effect of Terminal Patient Care Training on the Nurses' Attitudes Toward Death in an Oncology Hospital in Turkey. *Journal of Cancer Education* 2017; 32(1): 65-71.

22. Wang L, Li C, Zhang Q, Li Y. Clinical nurses' attitudes towards death and caring for dying patients in China. *International Journal of Palliative Nursing* 2018; 24(1): 33-39.
23. Gama G, Vieira M, Barbosa F. Factor's influencing nurses' attitudes toward death. *International Journal of Palliative Nursing* 2012; 18(6): 267-273.
24. Asadpour M, Bidaki R, Rajabi Z, Mostafavi SAM, Khaje-Karimaddini Z, Ghorbanpoor MJ. Attitude toward death in nursing staffs in hospitals of Rafsanjan (South East Iran). *Nursing Practice Today* 2015; 2(2): 43-51.

Faṣḥnāmāh-i akhlāq-i pizishkī i.e., Quarterly Journal of Medical Ethics

2019; 13(44): e21
doi: <https://doi.org/10.22037/mej.v13i44.24703>
Journal Homepage: <http://journals.sbm.ac.ir/me>

ORIGINAL RESEARCH

Open Access

Intensive Care Nurses Attitude towards Death

Farzaneh Safari Malak Kolaei¹ , Leila Jouybari^{2*} , Bagher Pahlavanzadeh³ , Akram Sanagoo⁴ ,
Reza Jahanshahi⁵

1. M.Sc Student of Critical Care Nursing, School of Nursing and Midwifery, Student Research Committee Golestan University of Medical Sciences, Gorgan, Iran.
2. Associate Professor, Ph.D. in Nursing, Nursing Research Center, Golestan University of Medical Sciences, Gorgan, Iran.
3. Ph.D. Candidate of Biostatistics, Department of Biostatistics, Shahid Beheshti University of Medical Sciences, Tehran, Iran.
4. Associate Professor, Ph.D. in Nursing, School of Nursing and Midwifery, Golestan University of Medical Sciences, Gorgan, Iran.
5. Nursing Student, Students Research Committee, Golestan University of Medical Sciences, Gorgan, Iran.

ARTICLE INFORMATION

Article history:

Received: 13 March 2019

Accepted: 11 November 2019

Published online: 09 February 2020

Keywords:

Ethics of Care

Nursing

Death

Intensive Care Unit

ABSTRACT

Background and Aim: Attitude towards death is one of the most important factors affecting the ethics of care of health professionals. Because of their job nature, nurses are the first group to spend the most time with sick and overweight patients. The aim of this study was to determine the attitude of nurses in intensive care units to death.

Materials and Methods: In this descriptive-cross sectional study in 2018, all nurses working in ICUs in Golestan University of Medical Sciences were studied in a census (156 subjects). The Wong's et al questionnaire was used to collect data. Data analysis was performed using SPSS software 16 and descriptive and analytic tests (linear regression).

Findings: 77.6% (121 persons) were female, 92.3% (144 persons) with a bachelor's degree and mean age 32.33 ± 7.08 , and 4.50 ± 4.06 years in the intensive care unit. The mean and standard deviation of total attitude toward death (150.89 ± 23.59) were in the areas of fear of death (33.64 ± 7.47), avoidance of death (21.22 ± 6.57), neutral acceptance (27.41 ± 3.54), active admission (49.48 ± 9.26) and admission with inertia (19.13 ± 6.76).

Ethical Considerations: After expressing the goals of the study, the informed consent of the participants and the confidentiality of the information were assured to them.

Conclusion: The findings indicate that the nurses had a neutral or active attitude towards death as it seems that nurses in intensive care units often encounter dying patients and their families during their clinical work. In forming such a positive attitude, death has not been ineffective.

* Corresponding Author: Leila Jouybari

Address: Nursing Research Center,
Golestan University of Medical Sciences,
Gorgan, Iran.

Postal Box: 49155-568

Tel: (+98) 911 354 8454

Email: jouybari@goums.ac.ir

Cite this article
as:

Safari Malak Kolaei F, Jouybari L, Pahlavanzadeh B, Sanagoo A, Jahanshahi R. Intensive Care Nurses Attitude towards Death. Faṣḥnāmāh-i akhlāq-i pizishkī i.e., Quarterly Journal of Medical Ethics. 2019; 13(44): e21.